

«ctionis): eo quod unumquodque cognoscitur habere de veritate generis
«plus et minus secundum quod magis accedit ad ipsum vel recedit,
«ut album in genere colorum. Ita etiam in genere substantiae illud,
«quod habet esse perfectissimum, dicitur mensura omnium substanciarum, sicut Deus».

«Unde non oportet quod sit in genere substantiae sicut contentum,
«sed solum sicut principium, habens in se omnem perfectionem generis
«sicut unitas in numeris, sed diversimode; quia unitate non mensu-
«rantur nisi numeri; sed Deus est mensura non tantum substantialium
«perfectionum, sed omnium, quae sunt in omnibus generibus, sicut
«sapientiae, virtutis et huiusmodi. Et ideo quamvis unitas contineatur
«in uno genere determinato, sicut principium, non tamen Deus» (1).

THESIS XII.

In Deo non est compositio ex subiecto et accidentibus (2).

DEMONSTRATUR.

39. I. Subiectum se habet ad accidens ut potentia ad actum: accidens facit realem additionem subiecto, cui inest. Atqui haec duo repugnant Deo qui est purissimus actus subsistens. Ergo in Deo non est compositio ex substantia et accidente.

II. Insuper *a)* ens per accidens praesupponit ens per se; *b)* accidentia propria, quae *causalitate resultantiae* procedunt a principiis intrinsecis constitutivis subiecti, supponunt causam extrinsecam subiecto, a qua procedant *causalitate efficientiae*. Atqui haec duo repugnant Deo, qui est primum ens et prima causa. Ergo in Deo non est compositio ex subiecto et accidentibus.

(1) S. Th. 1. Sent. Dist. 8. q. 4. a. 2.

(2) 1. p. q. 8. a. 6.

THEOLOGIA NATURALIS

PARS TERTIA

DE DIVINIS ATTRIBUTIS

QUAESTIO IV.

DE DISTINCTIONE ATTRIBUTORUM DEI.

PRAENOTIONES.

40. I. **De vario modo quo perfectiones simplices et mixtae praedicantur de Deo.** Quidquid in creaturis rationem habet perfectionis, praedicatur de Deo, sed diversimode. Nam *perfectiones simplices* praedicantur de Deo eminenter formaliter, eo quod in sua formali ratione dicunt puram perfectionem. *Perfectiones autem mixtae* praedicantur de Deo eminenter virtualiter, eo quod in sua formali ratione includunt imperfectionem idest limitationem seu potentialitatem, quae nullo modo competere potest Deo.

Ideo *perfectiones simplices* praedicari possunt de Deo (sive abstracte sive concrete) tum in recto tum in obliquo: ex. gr. dicere possum: *Deus est bonitas, Deus est bonus, Deus habet bonitatem;* *perfectiones autem mixtae* de Deo praedicari tantum in obliquo possunt: ex. gr. nequeo dicere *Deus est rationalitas, aut est rationalis;* sed *Deus habet eminenter* quidquid *perfectionis est in rationalitate.*

II. **Conceptus et nomina Divinarum Perfectionum.** Declarare iuvabit qua ratione indigemus multiplicitate conceptuum et nominum ad concipiendas et significandas cum veritate divinas perfectiones, quae a parte rei sunt unica simplicissima Divina Essentia. Itaque quum intellectus noster nequeat Divinam Essentiam comprehendere, immo absque lumine gloriae ne quidem immediate intueri, ut demonstravimus (Quaest. I. Th. 1^a); necesse habet plures conceptus efformare ad aliqualiter intelligendam Essentiam Divinam, quae sua perfectione superat unamquamque conceptionem nostri intellectus et eiuscumque intellectus creati vel creabilis. Et ideo pluralitati istarum conceptionum respondet aliquid in Deo, non quidem *pluralitas rei*, sed *plena perfectio* pluribus aequivalens, quae est ratio cur omnes istae conce-

ptiones importent rationes ei convenientes. Quoniam vero *ratio, quam significat nomen est conceptio intellectus de re significata per nomen;* pluralitati conceptionum, quas de simplicissima atque omnimoda perfectione Divina efformamus, respondent plura nomina; quae tamen non sunt synonyma, quum unumquodque eorum significet imperfecte, deficienter et partialiter infinitam Divinam Perfectionem (1). Nec tamen haec multiplicitas nominum, conceptuum et propositionum, quae ex eis efformari possunt nos inducit in falsitatem. Nam a parte rei, nempe in Deo, datur id quod omnimoda sua perfectione verificat hos conceptus et haec iudicia. Intellectus autem noster ratiocinio corrigit eorum deficientiam.

III. Definitiones et divisiones quaedam Attributorum. Ad intelligendos plures auctores, sive theologos sive philosophos, scias eos attributa divina dividere in attributa *stricte* et *late* sumpta.

1º Attributa *stricte* sumpta dicunt esse perfectiones intrinsecas et necessarias Deo, ut Deus est; quae attributa, ob nostrum imperfectum concipiendi modum, concipimus *quasi* proprietates consequentes Essentiam Divinam; quales sunt ex. gr. iustitia, sapientia, immensitas etc.

Quae attributa iterum dividunt in *affirmativa* et *negativa*. *Affirmativa* vocant ea, quorum conceptus formales important directe et explicite aliquid positivum in Deo, ut esse sapientem, iustum, etc. Et ideo ea vocant *formaliter intrinseca Deo*. *Negativa* autem vocant ea quorum conceptus formales important directe et explicite aliquid negativum in Deo, nempe remotionem alicuius imperfectionis, ut esse *increatum, incomprehensibilem*, etc. Attamen quoniam attributa negativa fundantur in aliqua positiva perfectione, quam formaliter non exprimunt; *fundamentaliter seu radicaliter* intrinseca Deo dici possunt.

2º Attributa *late* sumpta vocant quaecumque aliquo modo de Deo praedicantur, quamvis non veniant in censu perfectionum, quae sunt intrinsecæ et necessariae Deo, ut Deus est.

3º Tandem dividunt attributa in *relativa* et *absoluta*, prout important vel non important habitudinem rationis ad creaturas.

IV. De distinctione reali, rationis ratiocinantis, et rationis ratiocinatae. *Distinctio* alia est *realis*, alia *rationis*: haec autem alia, est rationis *ratiocinantis*, alia rationis *ratiocinatae*.

1º **Distinctio realis** non solum est ea, quae intercedit inter duas res subsistentes propriis subsistentiis ex. gr. inter Petrum et Ioannem; sed etiam est ea, quae independenter a qualibet consideratione nostri intellectus, intercedit inter duas aut plures realitates obiective diversas, quae simul concurrant ad aliquod ens compositum constituendum. Tales sunt potentia subiectiva et actus ei correspondens, sive primus, idest forma substantialis, sive secundus, idest forma accidentalis, sive

(1) Cfr. 1. p. q. 13. a. 4.

ultimus, idest esse existentiae: similiter partes integrantes alicuius corporis quanti. Quae realitates sunt ab invicem distinctae realiter *adaequate*; a toto vero composito, quod constituunt, sunt singulæ distinctæ realiter *inadaequatae*. Ex. gr. anima distinguitur realiter *adaequate* a materia quam informat; realiter vero *inadaequata* ab integro homine. Similiter manus dextera distinguitur realiter *adaequate* a manu sinistra, realiter *inadaequata* ab integro corpore.

2º **Distinctio rationis** est ea, quae sequitur operationem intellectus concipientis sub alia et alia ratione id quod a parte rei est *omnino unum et idem*. Haec autem distinctio dupliceretur contingit:

a) **Distinctio rationis ratiocinantis.** Quum hae diversæ rationes concipiendi unam et eamdem realitatem nullum habent in ea fundamentum suaे diversitatis, eo quod vel una ratio se habeat ad aliam ut conceptus distinctus ad conceptum confusum eiusdem rei ex. gr. *ratio hominis et ratio animalis rationalis*; vel etiam quia duplice nomine eadem prorsus res designetur ex. gr. idem Marcus sub nomine Tullii et sub nomine Ciceronis; habebitur *distinctio rationis ratiocinantis*.

b) **Distinctio rationis ratiocinatae.** Quum hae diversæ rationes sub quibus concipitur una eademque res simplex, habent fundamentum in re, quae licet *simplex*, tamen aequivalent multis realitatibus, quae in aliis entibus realiter distinctæ inveniuntur aut inveniri possunt, habebitur *distinctio rationis ratiocinatae*.

Unde patet in distinctione *rationis ratiocinantis*, pluralitatem rationum esse tantum ex parte intellectus; in distinctione autem *rationis ratiocinatae*, pluralitatem rationum conceptarum, non solum esse ex parte intellectus, sed *aliquo modo*, ex parte rei, in quantum haec *proper plenitudinem suaē perfectionis* superat unamquamque conceptionem nostri intellectus. Et ideo pluralitati istarum rationum respondet aliquid in re, *non quidem pluralitatis rei*, sed *plena perfectio*, ex qua contingit ut omnes istae conceptiones ei aptentur.

41. **Quaeres.** An distinctio logica inter genus et differentiam sit distinctio rationis ratiocinatae.

Resp. Distinctionem logicam *formaliter* acceptam esse distinctionem rationis ratiocinatae; *fundamentaliter* vero supponere *distinctionem realē*. Nam, ut supra diximus (n. 34.), fundamentum distinctionis logicæ non est res simplex, sed res composita ex potentia et actu. Iamvero ubicumque datur realis compositio ex potentia subiectiva et actu datur *realis distinctio*. Et ideo vocatur *distinctio rationis ratiocinatae maior*.

Contra, distinctiones perfectionum divinarum a Divina Essentia et ab invicem sunt *tum formaliter, tum fundamentaliter* distinctiones *rationis ratiocinatae*. Etenim earum fundamentum non est res composita, sed res infinite simplex simplicitate importante plenitudinem omnimoda perfectionis. Et ideo harum distinctio vocatur *distinctio rationis ratiocinatae minor*.

THESIS XIII.

Perfectiones divinae non distinguuntur realiter
a) neque a Divina Essentia, b) neque ab invicem.

PROBATUR.

Quoad 1um. a) Distinctio realis est ea quae intercedit vel inter res subsistentes distinctas, vel inter realitates obiective diversas, quae simul convenient ad aliquod ens compositum constituendum. Atqui perfectiones divinae non sunt res subsistentes a Divina Essentia distinctae: quidquid enim in Deo est non subsistit per aliud esse, quam per simplicissimum divinum Esse (1); neque sunt realitates obiective diversae, quae simul convenient ad constituendum ens aliquod compositum; quia Divina Essentia est actus purissimus et ideo simplicissimus. Ergo *perfectiones Divinae non distinguuntur realiter a Divina Essentia*.

b) Quando *perfectiones* distinguuntur realiter ab essentia, haec se habet ad illas, ut potentia ad actum. Atqui Divina Essentia est ipsum esse subsistens quod nequit se habere ut potentia ad ullum actum (cfr. Ontol. n. 84.). Ergo impossibile est ut *perfectiones* realiter ab ea distinguantur.

c) *Esse* in tota sua plenitudine est plenitudo omnis *perfectionis*. Sed si aliqua *perfectio* realiter distingueretur ab esse in tota sua plenitudine subsistente, hoc iam non esset plenitudo omnis *perfectionis*. Ergo nulla *perfectio* realiter distinguitur a Divina Essentia, quae quum sit ipsum esse subsistens, est esse in tota sua plenitudine.

Quoad 2um. a) *Perfectiones*, quarum apprehensa multiplicitas procedit ab imperfecto modo, quo concipimus unicam simplicissimam Essentiam, quae eminenti plenitudine suae *perfectionis* pluribus aequivalat, nequeunt esse inter se a parte rei realiter distinctae. Atqui tales sunt *perfectiones* *Divinae*, quas absolutas vocamus. Ergo hae *perfectiones* non distinguuntur realiter inter se. *Maior* est evidens. *Minor* constat ex demonstratione 1^{ae} Partis et ex *praenotionibus*. Ergo stat *consequentia*.

b) *Perfectiones* *absolutae* ex gr. *bonitas*, *sapientia*, *vita* etc. in supremo gradu acceptae, important singulæ ipsum esse subsistens. Sed quidquid in suo supremo gradu importat ipsum esse subsistens, realiter identificatur in tali gradu cum quacumque alia *perfectione*, quae simpliciter importat in suo supremo gradu ipsum esse subsistens. Ergo *perfectiones* *absolutae* *Dei* realiter identificantur inter se. *Maior* constat ex dictis tum in *Philosophia Prima*, tum saepe alibi et ulterius constabit ex dicendis de singulis *perfectionibus* *absolutis*. *Minor* est evidens.

(1) 1. p. q. 40. a. 2. ad 2.

THESIS XIV.

Perfectiones divinae absolutae distinguuntur a Divina Essentia et ab invicem distinctione rationis ratiocinatae.

PROBATUR.

43. Distinctio rationis ratiocinatae ea est, quae intercedit *inter plures rationes* ideo ab intellectu distinctas, quia a parte rei unica simplex res, plenitudine suae *perfectionis* pluribus aequivalente, praebet intellectui *reale fundamentum* ad hanc multiplicitatem rationum concipiendam. Atqui id locum habet *quoad* *multiplices rationes* quas intellectus noster concipit de *Essentia Divina* eiusque *perfectionibus absolutis*. Ergo *perfectiones divinae absolutae* distinguuntur a *Divina Essentia* et ab invicem distinctione rationis ratiocinatae. *Maior* constat ex *praenotionibus*. *Minor* constat tum ex *praenotionibus*, tum ex *praecedenti Thesis*. Et sane, *Essentia Divina* plenitudine suae *perfectionis* ita aequivaleret variis *perfectionibus*, quas ei intellectus noster attribuit, ut verificet hos conceptus et eminenter excedat. Similiter *unaquaque perfectio pura* talis est, ut, quum importet actum absque ullius potentialitatis admixtione, idest actum purum in ipso ordine essendi, nullam a se *perfectionem* excludat; et ideo a parte rei, ita verificat rationem, quam eius conceptus importat, ut non excludat a sua entitate *realitatem* *caeterarum* *perfectionum* *quarum* conceptus important *rationes a sua diversas* (1).

THESIS XV.

Distinctio Scotistica inter Essentiam et attributa divina, quam vocant formalem ex natura rei quatenus importat aliquid medium inter distinctionem realem et distinctionem rationis ratiocinatae, aut inanis est aut falsa.

PRAENOTIONES.

44. Scotistae autem attributa divina ab invicem et a *Divina Essentia* ita distingui ut quamvis non sint alia et alia res, tamen prorsus independenter a nostro concipiendi modo sint formalitates *actualiter* ab invicem et a *Divina Essentia* distinctae, id postulante ipsa *natura rei*.

PROBATUR THESIS.

45. Una formalitas attributalis, quatenus ex natura rei est alia ab altera formalitate, vel a parte rei importat merum nihilum, vel aliquid

(1) Cfr. S. Th. in I. Sent. Dist. 2. q. 1. a. 2.

extra nihilum. Si importat aliquid extra nihilum id vel est ipsa realitas Divinae Essentiae perfectione sua simplicissima aequipollens pluribus formalitatibus, vel est alia realitas a realitate Divinae Essentiae. Atqui *primum* dici nequit quia merum nihilum non potest esse formalitas alicuius perfectionis; tertium pariter repugnat, quia realitas actualiter distincta a Divina Essentia eam perficeret eique realiter adaderetur: item realitas unius perfectionis actu distincta a realitate alterius perfectionis se mutuo completes inducerent compositionem in Deo: quae omnia divinae simplicitati prorsus repugnant. Ergo remanet *secundum*, quod est ipsissima *distinctio rationis ratiocinata*. Ergo distinctio Scotistica aut inanis est aut falsa.

OBJECTIONES.

46. Obiect. 1^a. Distinctio formalis ex natura rei in sensu Scotistico admittenda est ubi inveniuntur duae vel plures formalitates habentes conceptus se mutuo excludentes. Atqui conceptus ex. gr. bonitatis et iustitiae se mutuo excludunt. Ergo.

Resp. *Dist. mai.*: Si earum *conceptus adaequati* se mutuo excluderent, *Transeat* (dico *transeat* quia tunc haberemus distinctionem *realem*). — Si earum *conceptus inadaequati* se mutuo excluderent, *subdist.* si se excluderent *positive*, *Conc.* si se excluderent *praecisive*, *Nego*, *Contrad. min.* *Nego conseq.* Quamvis ratio bonitatis non sit ratio iustitiae, tamen non sunt inter se oppositae. In tantum autem in suis conceptibus inadaequatis *praecisive* excluduntur, in quantum in omnibus creaturis a quibus conceptus desumimus, hae rationes, cum sint accidentales imperfectae, *realiter* distinguuntur.

Obiect. 2^a. Quae definitionibus distinguuntur, ante operationem intellectus distinguuntur. Nam quae definitionibus distinguuntur, distinguuntur essentiis necesse est, cum definitiones explicent rerum essentias. Atqui singulae perfectiones divinae definitionibus distinguuntur. Ergo.

Resp. *Dist. mai.* Ea quae distinguuntur *definitionibus adaequatibus*, distinguuntur ante operationem intellectus et^e quidem *realiter*, *Conc.* quae distinguuntur *definitionibus inadaequatis et praecisivis*, *subdist.* distinguuntur distinctione *mere virtuali*, eo quod una res simplex fundamentum praebeat definitioni *precisivae*, *Conc. distinctione actuali*, sive eam voces realem sive formalem ex natura rei, *iterum subdist. per accidens*, *Conc. per se*, *Nego*. *Dist. rat. addit.* quae distinguuntur definitionibus *adaequatis*, distinguuntur essentiis, *Conc.* quae distinguuntur definitionibus *inadaequatis et praecisivis*, *subdist.* distinguuntur essentiis *virtualiter*, quatenus unica essentia vel forma perfectione sua aequipolleat pluribus essentiis seu formis actualiter distinctis, *Conc.* distinguuntur essentiis *actualiter distinctis*, *Nego*. *Contrad. min.* *Nego conseq.*

Definitiones aliae sunt *adaequatae*, nempe explicantes per genus et

differentiam totam aliquam essentiam concrete secundum quod est a parte rei, ut cum definitur homo *animal rationale*: aliae *inadaequatae*, *praecisive* explicantes rationes perfectionis essentialis *praecisas* per intellectum ut essent definitions animalitatis, rationalitatis, angeleitatis respectu michaeleitatis etc. *Definita*, quae prioribus definitionibus differunt, distinguunt actu non tantum formaliter, sed etiam realiter. *Definita* autem quae differunt tantum posterioribus definitionibus, quamvis *per accidens* contingere possit, ut distinguantur etiam a parte rei, tamen *per se* non est necesse ut a parte rei *actu* distinguantur, sed sufficit ut distinguantur *virtualiter*; una enim definitio *inadaequata* explicat quid aliquid sit prout aequipolleat uni rationi et alia definitio *inadaequata* explicat quid sit illud idem prout aequipolleat alteri. Unde potest una eademque perfectio a parte rei habere propter suam virtualem multiplicitudinem varias et distinctas definitiones secundum varias aequipollentias. Sic ex. gr. ex eo quod homini competant definitiones animalis, viventis, corporis, *ut definitiones inadaequatae*; non requirunt rationes animalis, viventis vel corporis distinguiri realiter ab invicem vel ab homine, sed tantum *ratione ratiocinata*. Insuper perfectiones simples, quum non sint sub ullo genere non habent proprie dictas definitiones.

Instabis. Omnes definitiones dantur de rebus prout sunt in seipsis, secus non exprimerent essentiam rei definitae. Ergo a parte rei dantur in Deo formalitates distinctae respondentes singularum perfectionum definitionibus.

Resp. Definitiones dantur de rebus prout sunt in seipsis, hoc sensu, quod per definitiones nihil tribuumus rebus, quod in se non habent, *Conc.* hoc sensu, quod per definitionem exprimamus totum id, quod res habet in se, *subd.* si definitio sit *adaequata*, *Conc.* si sit *inadaequata* et *praecisiva*, *Nego*.

Obiect. 3^a. Ea de quibus verificantur praedicata contradictoria debent actu distinguui plus quam sola distinctione rationis. Atqui de attributis divinis verificantur praedicata contradictoria; dicimus enim ex. gr. iustitia punit, misericordia non punit. Ergo attributa divina distinguuntur ab invicem *plus quam ratione ratiocinata*.

Resp. *Dist. mai.* Si praedicata contradictoria verificantur de eis *intrinsece sumptis*, *Conc.* si verificantur de eis *sub actuali connotatione termini extrinseci* ad quem referuntur, *subd.* requiritur distinctio *virtualis* idest rationis *ratiocinatae*, *Conc.* requiritur distinctio *actualis*, *Nego*. *Contrad. min.* de iustitia et misericordia verificantur praedicata contradictoria, quatenus sunt *in seipsis entitative et intrinsece*, *Nego*. quatenus considerantur *sub connotatione termini extrinseci*, ad quem referuntur, *Conc.* et *Nego conseq.*

QUAESTIO V.
DE CONSTITUTIVO METAPHYSICO DEI.

THESIS XVI.

Constitutivum metaphysicum Essentiae Divinae, iuxta nostrum concipiendi modum, reponendum est in eo, quod Deus est ipsum esse subsistens.

PRAENOTANDUM.

47. **Constitutivum metaphysicum** Essentiae Divinae vocant communiter philosophi et theologi *rationem illam* perfectionis divinae, secundum quam iuxta nostrum concipiendi modum constituitur id, quod Deus est, *proprie, secundum se, positive, et primo seu substantive*, et ex qua caeterae omnes Divinae perfectiones tamquam ex radice diminare concipiuntur ad modum proprietatum seu attributorum. Quare 1º exhibere debet nostro conceptui *notas affirmativas* seu *positivas*, secundum quas distinguere valeamus Deum ab omni alio ente: 2º hae notae positivae debent esse huiusmodi, ut perfectio, quam repreäsentant, concipiatur habere quasi *prioritatem in essendo* p̄ea caeteris divinis perfectionibus.

PROBATUR THESIS.

48. Deus est ens cuius essentia est idem cum ipso esse, ut superius demonstravimus. Atqui in ente, cuius essentia identificatur cum ipso esse, nulla perfectionis ratio concipi potest ut constitutiva eius *proprie et secundum se positive et primo*, nisi ratio importans *ipsum esse subsistens*. Ergo in hac ratione constitutivum metaphysicum Divinae Essentiae reponendum est.

Et sane, omnis ratio perfectionis, quae concipi potest in ente, *cuius essentia identificatur cum ipso esse*, vel concipitur ut communis ipsi et caeteris entibus, quae non sunt *ipsum esse, sed participant esse*, vel concipitur ut exclusive propria eius. Si primum, impossibile est, ut huiusmodi ratio sit constitutivum metaphysicum eius, quia non distinguit illud ab omnibus aliis, quae non sunt ipsum. Si secundum, idest si ratio aliqua seligitur ex iis, quae concipiuntur esse exclusive propriae eius, vel est ratio *negativa* vel *positiva*. Si est negativa, ex. gr. infinitas, aseitas, immensitas etc., nondum sufficit ad exhibendum constitutivum metaphysicum eius, quia per huiusmodi rationes non exhibetur *positive* quid Deus sit, sed *negative* removetur ab eo aliqua

imperfectio. Si autem est aliqua ratio positiva, haec vel est *absoluta* vel *relativa* ad creaturas. Si est relativa, ut Creatoris, Domini, Provisoris, non exhibit nostro conceptui perfectionem, quasi habentem p̄ea caeteris prioritatem in essendo. Si autem sit absoluta; haec vel in sua formali ratione exhibit ipsam plenitudinem essendi subsistentem, vel aliquem transcendentalē modum eius (ut *bonitas* subsistens) vel aliam virtualem aequipollentiam eius (ut *intellectus* subsistens, *voluntas* subsistens etc.). Atqui tum transcendentalis modus, tum virtualis aequipollentia fundantur in ipsa subsistente plenitudine essendi et iuxta nostrum concipiendi modum ab ea comprehenduntur ab eaque resultant. Haec autem est positivum et primum fundamentum atque eminens ratio omnium. Ergo in ipsa subsistente plenitudine essendi nempe *in eo quod Deus est ipsum esse subsistens* reponendum est id per *quod proprie, secundum se, positive et primo constituitur* id quod Deus est. Ergo constitutivum metaphysicum Divinae Essentiae est *ipsum esse subsistens*.

Corollarium. Nomen *qui est* est maxime proprium nomen Dei (1).

OBJECTIONES.

49. **Obiect. 1^a.** In ea perfectione reponendum est constitutivum metaphysicum Dei, per cuius participationem habetur in creatura perfectior similitudo Dei. Atqui per intellectivitatem habetur in creatura perfectior similitudo Dei. Ergo in intellectivitate reponendum est constitutivum metaphysicum Dei.

Resp. Dist. mai. Si conceptus huius perfectionis in sua formalitate importaret totum id quod importat in formalitate sua conceptus *ipsius esse subsistentis*, *Conc. secus, Nego. Contrad. min. intellectivitas* in sua formali ratione importat tantum unam ex multis aequipollentiis *ipsius esse per se subsistentis*, *Conc. importat totum id quod importat formalis ratio ipsius esse per se subsistentis, Nego et nego cons.*

Instabis. Si in ratione ipsius esse reponitur constitutivum metaphysicum Dei, sequeretur creaturas quae habent tantum esse, nempe res inanimatas referre expressius p̄ea caeteris Essentiam Divinam. Atqui hoc est manifeste falsum. Ergo.

Resp. Dist. mai. Si reponeretur in ratione ipsius esse participati in infimo gradu, *Conc.* Si reponitur in ratione ipsius esse nullatenus participati neque participabilis, sed absolute et simpliciter subsistentis, *Nego. Conc. min. et nego conseq.* Sicut saepe demonstravimus, quanto aliqua creatura est perfectior, tanto magis participat *esse*. Esse autem in ulteriori gradu participatum est eminentius, quam esse in inferiori gradu

(1) Cfr. I. p. q. 18. a. 11. et I. Sent. Dist. 8. q. 1. aa. 1, 3.

participatum. Cur autem ea quae participant esse in infimo gradu dicantur habere tantum esse; ea vero, quae participant esse in ulteriori gradu ex. gr. viventia dicantur habere esse et vivere; id fit ad distinguendos varios gradus participandi esse. In communi etiam more loquendi homines adhibent aliquando nomen genericum ex. gr. nomen *animal*, ad designandam exclusive aliquam infimam aut vilissimam speciem brutorum (1).

Obiect. 2^a. In ea ratione reponendum est constitutivum metaphysicum Dei, quae nobis exhibit characterem Divinitatis proprium. Atqui *Aseitas* idest independentia in existendo exhibit nobis characterem proprium Divinitatis. Ergo in *aseitate* reponendum est constitutivum metaphysicum Dei.

Resp. *Dist. mai.* in ea ratione quae *proxime, formaliter et positive* exhibit nobis characterem proprium Divinitatis, *Conc.* quae eum exhibit *remote et negative*, *Nego Contrad. min. et nego conseq.* *Aseitas*, idest independentia ab alio in existendo, non exhibit nobis formalem et positivam rationem essentiae entis, quod existit independenter ab alio, sed praesupponit in tali ente hanc rationem, *tamquam radicem* independentiae eius in essendo. Nam factum existendi independenter ab alio concipitur a nobis tamquam consequens eam rationem positivam perfectionis substantialis, quae exigit eius independentiam in essendo. Quod si nomine *aseitatis* quidam philosophi intelligere malint hanc ipsam positivam rationem perfectionis substantialis, quam *aseitatem radicalem* vocant, eo quod ex ea tamquam ex radice exsurgit independentia in essendo, concedimus eam esse constitutivum metaphysicum Dei, sed *adhuc indeterminatum*. In praesenti enim quaestione inquirunt philosophi et theologi quaenam *determinate ex positivis* perfectionibus, quas concipiimus competere Deo, sit ea, quae exhibit characteres proprios constitutivi metaphysici Divinae Essentiae.

Instabis. Ex conceptu *aseitatis* nos eruimus caeteras divinas perfectiones. Ergo in *aseitate* reponendum est constitutivum metaphysicum Dei.

Resp. *Trans. antec. Nego conseq.* Nam ad hoc ut aliqua perfectio habeatur tamquam constitutivum metaphysicum Dei non sufficit, ut in ordine cognitionis nostrae sit prima ad quam ratiocinando devenimus et ex qua alias deducimus; sed requiritur ut concipiatur a nobis tamquam id, quod *a parte rei, proprie secundum se, positive et primo seu substantiive* constituit Divinam Essentiam.

Obiect. 3^a. *Infinitas* importat plenitudinem omnis perfectionis. Ergo in *infinitate* Dei est eius constitutivum metaphysicum.

Resp. *Dist. antec.* Si *infinitas* accipiatur *formaliter*, *Nego.* quia est notio mere negativa. Si accipiatur *radicaliter, subd.* conceptus *indeter-*

(1) Cfr. 1. 2. q. 2. a. 5. ad 2. qq. dd. de Pot. q. 7. a. 2. ad 9.

minato, Conc. conceptu determinato alicuius positivae perfectionis, *Nego.* et *nego conseq.* Revocentur in mentem ea quae supra diximus de *aseitate radicali*.

Object. 4^a. Nullius entis contingentis constitutivum metaphysicum reponitur in suo esse. Ergo neque constitutivum metaphysicum Dei reponi potest in suo esse. *Prob. sequel. et parit.* Esse uniuscuiusque entis contingentis est ei maxime intrinsecum et est actualitas omnium perfectionum eius. Similiter esse Dei est ei maxime intrinsecum et est actualitas omnium perfectionum eius. Si ergo esse creaturae nequit esse constitutivum metaphysicum eius, eo quod eius conceptus non exhibeat determinate perfectiones creaturae; a pari esse Divinum nequit esse constitutivum metaphysicum Dei.

Resp. *Conc. antec. Nego conseq. Ad probationem Dist. antec.* Similitudo quae intercedit inter esse creaturae et eius essentiam, atque inter Divinum esse et Divinam Essentiam est similitudo analogiae, *Conc.* est similitudo aequalitatis, *Nego.* Nam esse creaturae se habet ad essentiam eiusdem ut actus ad potentiam, et quidem ad modum accidentis praedicabilis ad essentiam completam in linea essentiae (cfr. Philos. Prim. Thes. 24.). Et ideo impossibile est, ut esse creaturae exhibeat eius notas sive genericas sive specificas. Contra esse Divinum est perfectissime identificatum cum Divina Essentia, quae, quum sit actus purissimus, idest ipsum esse subsistens, *per puritatem sui esse* constituitur adaequata in seipsa et distinguitur ab omni alio ente.

Instabis. Si purum seu absolutum *esse* esset constitutivum metaphysicum Dei, *esse divinum* esset esse commune. Atqui hoc dici nequit. Ergo. *Prob. mai.* Esse purum est esse cui nulla fit additio. Atqui esse cui nulla fit additio est esse commune. Ergo si esse purum esset constitutivum Dei, esse Divinum esset esse commune.

Resp. *Nego sequel. mai. Ad prob. Dist.* Esse purum est esse cui nulla fit additio, quatenus *positive* excludit omnem additionem, *Conc.* quatenus praescindit ab additione sive praecisione simpliciter dicta, sive praecisione secundum quid, *Nego. Contrad. min.* Esse commune est esse cui nulla fit additio, quatenus *positive* excludat omnem additionem, *Nego.* quatenus praecisione secundum quid dicta *praescindit* ab omni additione, quum se habeat ad modum totius potentialis, *Conc. Nego conseq.* Aliud est excludere additionem, aliud est praescindere ab additione. *Esse commune* non excludit additionem, sed *praescindit* ab ea. *Esse autem purum* additionem omnino excludit (1).

(1) Cfr. 1. p. q. 3. a. 4. ad 1.